

Опасные предпосылки

Золотой телец, перевод Торы и «захват власти» Шамаем. Путешествие сквозь драматические моменты прошлого с важным уроком для настоящего.

Еврейское озарение

Знакомство с учением Ребе

ДВАРИМ

Дварим

לעילוי נשמת אמנו וזקנתנו
האשה החשובה מצויינת במדותיה
בעלת מסירות נפש
מרת דבורה ע"ה גרינברג
בת הרה"ח ר' אהרון מענדל

נפטרה אור ליום ג' - כ"א מנחם אב תשפ"ג

В память о нашей маме и бабушке

Дворе Гринберг

Дочери раввина Аарона Мендела Хазана

*Она жертвовала собой ради еврейства
Покинула этот мир 21 Менахем-Ава 5783*

For sponsorship opportunities, email info@jewishinsights.org

Published and Copyright 2024 by

Shluchim Office International

816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

718.221.0500

5785 - 2025

Founded in 2008 in memory of Rabbi Gabi and Rivky Holtzberg OB"М
Shluchim of the Rebbe to Mumbai India

А. Необычное сравнение

Перевод Торы Моше

ПЕРВОИСТОЧНИК 1 Дварим, 1:3-5

И было в сороковой год, в одиннадцатый месяц, в первый день месяца, говорил Моше сынам Израиля все, что заповедал ему Г-сподь о них, после того, как он поразил Сихона, царя эморейского, который жил в Хешбоне, и Ога, царя Башана, который жил в Аштароте в Эдреи. На другой стороне Иордана, в земле моавской, начал Моше объяснять это учение.

Раши

«Начал... объяснять это учение»: начал объяснять на семидесяти языках.

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂרֵי עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ אֱלֹהִים. אַחֲרֵי הִכְתּוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹן וְאֵת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּעֶשְׂתָּרֹת בְּאֶדְרֵי. בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר.

רש"י

בָּאֵר אֶת הַתּוֹרָה. בְּשִׁבְעִים לְשׁוֹן פְּרָשָׁה לָהֶם.

Перевод семидесяти

ПЕРВОИСТОЧНИК 2 Трактаг Софрим, гл. 1

Вновь история о правителе Птолеме, который собрал 72 старца и усадил их в 72 разных зданиях, не раскрыл причины, ради которой собрал их. Он пришел к каждому из них и сказал: “Напишите мне Тору Моше, учителя вашего”.

Вездесущий вложил в сердце каждого из них понимание, и все они единодушно, но порознь, создали [единый перевод] Торы. [При этом] были изменены тринадцать мест, и вот они: “Всесильный создал в начале” (Берешит, 1:1) и “Всесильный сказал: создам Я человека по образу и подобию” (Берешит, 1:26).

שׁוּב מַעֲשֵׂה בְּתַלְמֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּנַס ע"ב זְקֵנִים, וְהוֹשִׁיכֵם בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם בָּתִּים, וְלֹא גִלָּה לָהֶם עַל מָה כָּנָסָם. נִכְנָס לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם, אָמַר לָהֶם: כְּתֹבוּ לִי תוֹרַת מֹשֶׁה רַבְּכֶם.

נָתַן הַמֶּקוֹם עֲצָה בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְהִסְבִּימָה דַּעְתָּן לְדַעַת אַחַת, וּכְתֹבוּ לוֹ תוֹרָה בְּפָנָי עֲצָמָה: וַי"ג דָּבָר שֶׁנִּזְכָּר בָּהּ. וְאֵלּוּ הֵן: אֱלֹהִים בָּרָא בְּרֵאשִׁית (בראשית א, כו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶעֱשֶׂה אָדָם בְּצַלְמִי וּבְדְמוּתִי (שם).

И был тот день был таким же тяжелым для [народа] Израиля, как день создания золотого тельца, потому что Тора не может быть адекватно переведена [на другие языки].

... וְהָיָה הַיּוֹם קָשָׁה לְיִשְׂרָאֵל כִּיּוֹם
שֶׁנַּעֲשֶׂה הָעֵגֶל, שֶׁלֹּא הָיְתָה הַתּוֹרָה
יְכוּלָה לְהִתְרַגֵּם כָּל צָרָכָה.

Ребе

Как можно сравнивать перевод Торы с золотым тельцом?

Как может быть, что только из-за того, что Тора не может быть переведена “адекватно”, ее перевод считается таким же ужасным событием, как создание золотого тельца?

איך יתכן לומר שרק מפני שתרגום
התורה לא היה יכול להיות “כל
צרכה”, היה זה דבר כה קשה
ושלילי, עד שהוא בדומה ליום
וזמן עשיית העגל?¹

Данный перевод был выполнен старейшинами и мудрецами еврейского народа, которым покровительствовал сам Б-г. Да и причина, которую приводит Талмуд (что “Тора не может быть адекватно переведена”) недостаточна, чтобы оправдать сравнение с днем создания золотого тельца. Я еще не видел, чтобы кто-либо из комментаторов рассматривал этот вопрос.

הרי התרגום נעשה על ידי זקני
וגדולי ישראל, והיתה להם
סייעתא דשמיא על כך! והטעם
שהגמרא נותנת על כך, “שלא
היתה התורה יכולה להיתרגם כל
צרכה”, כלל אינו ביאור מספק
להשוואה הקשה של “יום שנעשה
בו העגל”! ועד עתה, לא מצאתי
מפרשים שיתייחסו ויבארו את
הקושיה הזאת! (הנחה בלתי
מוגה).

Победа школы Гилеля над школой Шама

То же выражение (“как день создания золотого тельца”) встречается в трактате Шабат.

הלשון “כיום שנעשה העגל” -
מצינו גם במסכת שבת²:

ПЕРВОИСТОЧНИК 3 Талмуд, Эрувин, 136

Рабби Аба сказал от имени Шмуэля: “Три года спорила школа Шама и школа Гилеля. Школа Гилеля говорит, что закон должен следовать их мнению, а школа Шама говорит, что закон должен следовать их мнению. В конце концов,

אמר ר' אבא אמר שמואל: שלש
שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל,
הללו אומרים: הלכה כמותנו, והללו
אומרים: הלכה כמותנו. לבסוף יצאה

2. יז, א. וראה תוספתא שם פ"א, ה. ירושלמי שבת פ"א, ה"ד.

1. ובמגילת תענית בסופה: בח' בשבת נכתבה התורה בימי תלמי המלך והחושך בא לעולם שלשת ימים. הובא בשו"ע או"ח סי' תקפ.

раздался глас Небесный и провозгласил:
“И то, и тот другое — слова Б-га живого,
Закон же следует [мнению] школы Гилеля.

Если мнения обеих школ — “слова Б-га живого”, почему в таком случае “Закон следует [мнению] школы Гилеля”? Потому что его ученики были учтивы и скромны. Когда в школе Гилеля изучали Мишну, то помимо собственного мнения приводили также мнение школы Шама, цитируя его прежде своего собственного.

ПЕРВОИСТОЧНИК 4 Талмуд, Шабат, 136; 17a

Мишна: “Вот законы, которые были оглашены на чердаке рабби Хананьи сына Хизкии сына Гарона, когда мудрецы пришли навестить его. Подсчитали, и учеников Шама оказалось больше, чем учеников Гилеля. И издали в тот день восемнадцать постановлений”.

Талмуд: “Воткнули меч у входа в дом учения и сказали: “Тот, кто хочет войти, пусть войдет. Тот, кто хочет выйти, не сможет выйти”. В тот день Гилель сидел перед Шамаем, как один из учеников; это было так же тяжело для [народа] Израиля, как день создания золотого тельца.”

Ребе

Как это событие можно сравнить с золотым тельцом?

Здесь также требуется объяснение, как этот день может быть назван таким тяжелым для еврейского народа, что его сравнивают с днем создания золотого тельца.

בַּת קוֹל וְאָמְרָה: אֱלֹהֵי דְבָרֵי
אֱלֹהִים חַיִּים הֵן, וְהִלְכָה בְּבֵית הַלֵּל.

וְשׁוֹאֲלִים: וְכִי מֵאַחֵר שָׂאֵלוּ וְאֵלֶּיךָ
דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הֵם, מִפְּנֵי מָה
זָכוּ בֵּית הַלֵּל לִקְבֹּעַ הִלְכָה כְּמוֹתָן?
— מִפְּנֵי שְׁנוּחֵין לְבָרִיּוֹת, וְעֹלֹבֵין
(מְנִיחִים עֲצָמָם לְהַפְגֵּעַ, וְסוֹבְלִים
עֲלֻבּוֹנָם) הָיוּ, וְכִשְׁהָיוּ שׁוֹנֵין בְּמִשְׁנָה
הָיוּ שׁוֹנֵין דְּבָרֵיהֶן וְדְבָרֵי בֵּית שְׁמַאי,
וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׁמַקְדִּימִין בְּנִסְיוֹן
הַדְּבָרִים בְּדֶרֶךְ כְּבוֹד אֶת דְּבָרֵי בֵּית
שְׁמַאי לְדְבָרֵיהֶן.

משנה: ואלו מן ההלכות שאמרו
בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון.
שעלו לבקרו, נמנו, ורבו בית שמאי
על בית הלל. ושמונה עשר דברים
גזרו בו ביום.

גמרא: נעצו חרב בבית המדרש,
אמרו: הנכנס — יפגס, והיוצא
— אל יצא. ואותו היום היה הלל
כפוף ויושב לפני שמאי כאחד מן
התלמידים. והיה קשה לישראל
ביום שנעשה בו העגל.

ואף שם דורש הדבר ביאור, מדוע
“אותו היום” היה “קשה לישראל”
כל כך, עד שיש להשוותו ל”יום
שנעשה בו העגל”?

Шамай был великим человеком. И Гилель, и Шамай были учениками Шмаи и Автальона. В школе Гилеля даже старались упоминать мнения школы Шамая прежде их собственного. Так что же ужасного в том, что Гилель сидел покорно перед Шамаем ("как один из учеников"), что это сравнивают с днем создания золотого тельца?!

הרי ידועה גדלותו של שמאי, שהרי שמאי והלל קבלו משמיעה ואבטליון, ויתירה מזו, אפילו בית הלל "מקדימין דברי בית שמאי לדבריהן". אז מה כל כך חמור בכך שבאותו יום היה הלל כפוף ויושב לפני שמאי כאחד מן התלמידים, עד שמשווים זאת ליום שנעשה בו העגל?! (הנחה בלתי מוגה)

Б. Опасные предпосылки

Ребе

Скользкий путь к идолопоклонству

Чтобы ответить на эти вопросы, сначала необходимо обратить внимание на формулировки. В обоих отрывках применительно к обсуждаемым событиям Талмуд использует выражение “как день создания золотого тельца”, но не сравнивает их с грехом золотого тельца как таковым.

Согласно прямому смыслу рассказа Торы, день, когда евреи поклонились золотому тельцу, следовал за днем его создания. Стих говорит, что в день создания тельца Аарон сказал: “Завтра праздник Г-споду.” Тем самым он пытался оттянуть время, так как был уверен, что Моше вернется на следующий день, и все будут служить только Б-гу. Основная часть греха золотого тельца пришлась на следующий день: “И встали они на следующий день и принесли жертвы.”

По этому поводу Нахманид замечает, что слова: “Сойди вниз, ибо развратился народ твой” были сказаны Моше не в день, когда Аарон создал тельца, а только на следующий день, когда люди принесли жертвы и поклонились ему.

ויש לומר הביאור בזה, ובהקדים דיוק הלשון בשני המאמרים הנ"ל "כיום שנעשה בו העגל", ולא "כעשיית העגל", "כחטא העגל", וכיוצא בזה.

בפשטות, יום עבודת העגל היה למחרת יום עשיית העגל, כמו שנאמר בכתוב, שביום עשיית העגל אמר אהרן³ "חג לה' מחר", ונתכוון בכך לדחותם ולעכבם עוד⁴, לפי ש"בטוח היה שיבא משה ויעבדו את המקום"⁵; ועיקר⁶ חטא העגל היה למחרת - "וישכימו ממחרת ויעלו עולות וגו'".⁷

וראה רמב"ן (שם, ה): שלא נאמר למשה לך רד כי שחת עמך ביום שעשה אהרן העגל כו' אבל כשזבחו והשתחוו לו העם אז אמר למשה שירד כי שחת עמך כו'.

יהיה לך) – והרי הציווי דעבודה נאמר בפסוק בפ"ע (שם, ה).
7. שם לב, ו. ובפרש"י ומדרש"ל שם. וראה רמב"ן שם, ה: שלא נאמר למשה לך רד כי שחת עמך ביום שעשה אהרן העגל כו' אבל כשזבחו והשתחוו לו העם אז אמר למשה שירד כי שחת עמך כו'.

3. תשא לב, ה.
4. ראה פרש"י שם ד"ה ויבן.
5. פרש"י שם ד"ה חג לה'.
6. כי גם עשייתו אסורה כמש"נ לא תעשה לך פסל אפילו שלא לעובדו (ספורגו יתרו כ, ד).
7. שמונה מובן שזהו (גם) פשוטו של מקרא (ולרש"י – פשוט עד כדי כך שאין צורך לפרש זה. ויתרה מזו י"ל – מובן הוא בפשטות מפרש"י לפני זה (כ, ג ד"ה לא

Евреи искали связь с Б-гом

Комментаторы подробно обсуждают причины греха золотого тельца. На самом деле еврейский народ не искал идолопоклонства, Б-же упаси. Они искали лидера, который заменил бы Моше, а не замену Б-гу. Эта идея заложена в их заявлении: “Ибо Моше, человек, который вывел нас из Египта — мы не знаем, что с ним стало.”

Другими словами, они искали посредника, который стоял бы между ними и Б-гом. Это, как им казалось, соответствует системе, которую установил Сам Б-г, в рамках которой Моше — это “человек, который вывел нас из Египта”. Что означает, что не сам Б-г “вывел нас”, а Моше, который служил проводником между Ним и еврейским народом.

Даже после того, как телец был создан — но до того, как ему поклонились — Аарон все еще надеялся на завтрашний “праздник Г-споду”. Он надеялся, что эпизод с тельцом приведет к духовному подъему, когда придет Моше, и еврейский народ поймет, что идолопоклонство тщетно.

Это еще больше подчеркнуло бы идею единства Б-га, того, что нет никого, кроме Него, и что единственный, кто способен служить посредником, — это Моше, назначенный и направлен как посланник Б-га к еврейскому народу. Моше был связующим, а не разделяющим посредником.

וההסבר לכך: ידוע⁸ מה שהאריכו מפרשי התורה לבאר בנוגע לענין עשיית העגל, שבני ישראל לא דרשו ענין של עבודה זרה חס ושלום, אלא רק מנהיג שינהיגם במקום משה ולא במקום ה', וכטענתם "כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו".⁹

כלומר, רצונם היה ב"ממוצע" שיעמוד בין הקב"ה לבינם, והדבר היה מיוסד על הסדר שנקבע לכאורה על ידי הקב"ה עצמו: "כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים" - היינו שלא הקב"ה עצמו "העלנו", אלא על ידי משה ששימש ממוצע בין הקב"ה לישראל.

ואפילו לאחר עשיית העגל ובטרם עבדו לו, אמר אהרן "חג לה' מחר", היינו שכתוצאה מכך יכול לבוא עילוי - שכאשר יבא משה יתגלה לישראל שענין העגל אינו מציאות.

ואזי אחדות ה' תבוא לידי ביטוי עוד יותר, ויתגלה אשר "אין עוד מלבדו"¹⁰, ומי שיכול לשמש ממוצע הוא רק משה (ממוצע המחבר)¹¹, שנשלח על ידי הקב"ה ונתמנה על ידו להיות שליחו לישראל.

10. ואתחנן ד, לה.
11. ד"ה עושה אור הש"ת פ"ד. ועוד. וראה גם סד"ה פנים בפנים תרנ"ג.

8. בחבא לקמן ראה גם לקו"ש ח"א ע' 143 ואילך. וראה לשונות המדרשים ומפרשי התורה (כמה מהם נעתקו בתורה שלימה מילואים לחלק כ"א סימן ג-יד).
9. תשא לב, א. וראה בארוכה רמב"ן עה"ת שם.

Однако следствием стал совершенный на следующий день грех золотого тельца, которому некоторые евреи поклонились как божеству, вопреки принципу единства Б-га.

אלא שבפועל נסתעף מכך למחרת (בקרוב כמה מישראל) חטא העגל, חטא עבודה זרה - ההיפך מאחדות ה'.

Поэтому “тяжело” было в “день создания золотого тельца” (а не в день, когда ему действительно поклонились). Ибо этот день создал предпосылки для греха идолопоклонства.

וזהו הדבר ה"קשה" ב"יום שנעשה בו העגל", ולא ביום שבו עבדו את העגל: שמזה היה עלול להסתעף חטא עבודה זרה.

Потенциально опасный перевод

То же самое верно и в отношении перевода Торы на греческий язык, который мудрецы выполнили по заказу Птолемея. Утверждение в трактате Софрим, согласно которому Тора не может быть адекватно переведена на другие языки, означает, что не может быть точного буквального перевода, сохраняющего структуру оригинала. Недостаток перевода в том, что он создает возможность для ошибочных выводов [со стороны ее читателей].

ועל דרך זה הוא בנוגע לתרגום התורה, "שכתבו לתלמי המלך את התורה יונת". הכוונה במה שאמרו במסכת סופרים¹² "לא היתה התורה יכולה להתרגם כל צרכה" היא לתרגום מילולי מדויק, ובסדר המוקדם והמאוחר כפי שהוא בכתוב בלשון הקודש, אשר באופן זה - "אין התורה יכולה להתרגם". והחסרון הוא בנתינת המקום לטעות וכו' העלולה להסתעף מזה לאחר מכן.

ПЕРВОИСТОЧНИК 5

Раши

“Б-г создал в начале” — чтобы не создавать впечатление, что “начало” — это имя [отдельного божества], и [что будто] существуют два властителя.

Написано: “Создам Я человека”, а не “Создадим человека”, чтобы Птолемей не подумал, что есть два властителя.

אֱלֹהִים בָּרָא בְּרֵאשִׁית, שְׁלֹא יֵאמְרוּ בְּרֵאשִׁית שֵׁם הוּא, וְהֵם שְׁנֵי רְשׁוּיֹת.

אֶעֱשֶׂה אָדָם, וְלֹא כָתְבוּ נֶעֱשֶׂה בְּדִכְתִּיב, שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׁנֵי רְשׁוּיֹת.

¹². משא"כ בירושלמי - ראה לקמן הערה 75 [בשיחה].

Предпосылки для идолопоклонства

Когда такой человек, как Птолемей, позже станет изучать идеально точный перевод Торы на греческий, он не сможет понять различные отрывки и сможет даже прийти к пониманию, совершенно противоположному заложенному изначально. Вот почему Б-г помог семидесяти двум мудрецам и заложил в их умы одну и ту же мысль о внесении изменений. В этом заключается смысл сказанного "Тора не была переведена адекватно".

Вот почему перевод Торы сравнивается с днем создания золотого тельца. День создания тельца был "тяжелым", потому что заложил основу для греха идолопоклонства, который случился на следующий день. Аналогично этому, день, когда мудрецы перевели Тору на греческий язык, был тяжелым для еврейского народа, потому что создал предпосылки неправильного понимания и искажения Торы.

כאשר גוי (תלמי המלך) ילמד לאחר מכן את התורה (בלשון יון) כפי שהיא מתורגמת בדיוק, "כל צרכה", עלול הוא לא להבין את הפירוש הנכון בכמה וכמה מקומות בתורה, ויתירה מזו - להבין להיפך מהכוונה האמיתית. ולכן מצינו שכאשר תרגמו ע"ב הזקנים את התורה עבור תלמי המלך¹³, "נתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה והסכימו כולן לדעה אחת" ו"י"ג דברים שינו בה"¹⁴ - היינו שלא תרגמו את התורה "כל צרכה"¹⁵.

וזהו תוכן ההשוואה הנ"ל במסכת סופרים - "והיה היום קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל"¹⁶. כשם ש"יום שנעשה בו העגל" היה "קשה" מחמת היותו ההכנה לזה שלמחרתו התקיימה כתוצאה מכך¹⁷ העבודה לעגל - על דרך זה היום שבו תרגמו הזקנים את התורה ליונית היה "יום קשה לישראל", לפי שהיה עלול לגרום¹⁸ לפירוש התורה שלא כדבעי והיפך הכוונה, כנ"ל.

שלא כדבעי והיפך הכוונה, כנ"ל.
13. נסמן לעיל הערה 6 [בשיחה]. וראה כסא רחמים למס' סופרים שם. ובמס' ס"ת הובא רק תרגום זה "והיה אותו היום קשה כו", כנ"ל בהערה שם. וראה הערה 72, 73 [בשיחה].
14. מס' סופרים שם. וכן הוא בירושלמי מגילה שם. מס' ס"ת שם ה"ח.
15. משא"כ בירושלמי הנ"ל "אין התורה יכולה להתרגם כל צרכה אלא יונית" - היינו שבינונית אפשר לתרגמה "כל צרכה" - על כרחך צריך לומר שהפירוש ב"כ כל צרכה" שם הוא כפשוטו, שרק בלשון יון אפשר להיות תרגום נכון ומדויק כו'. וראה לקמן הערה 75 [בשיחה].
16. וכדמוכא גם (שהכוונה היא לא ליום שעבדו את העגל אלא ליום שלפני שנעשה בו העגל) מזה דלא אמר "כיום שנשתברו בו הלוחות" (כלשון רש"י עקב שם. ולהעיר מהשינויים ברש"י שם בין ההשוואה דמיתת אהרן שהיא לשבירת הלוחות להשוואה בין "נתנה ראש" שהיא לעשיית העגל). ובפרט

שלא כדבעי והיפך הכוונה, כנ"ל.
13. נסמן לעיל הערה 6 [בשיחה]. וראה כסא רחמים למס' סופרים שם. ובמס' ס"ת הובא רק תרגום זה "והיה אותו היום קשה כו", כנ"ל בהערה שם. וראה הערה 72, 73 [בשיחה].
14. מס' סופרים שם. וכן הוא בירושלמי מגילה שם. מס' ס"ת שם ה"ח.
15. משא"כ בירושלמי הנ"ל "אין התורה יכולה להתרגם כל צרכה אלא יונית" - היינו שבינונית אפשר לתרגמה "כל צרכה" - על כרחך צריך לומר שהפירוש ב"כ כל צרכה" שם הוא כפשוטו, שרק בלשון יון אפשר להיות תרגום נכון ומדויק כו'. וראה לקמן הערה 75 [בשיחה].
16. וכדמוכא גם (שהכוונה היא לא ליום שעבדו את העגל אלא ליום שלפני שנעשה בו העגל) מזה דלא אמר "כיום שנשתברו בו הלוחות" (כלשון רש"י עקב שם. ולהעיר מהשינויים ברש"י שם בין ההשוואה דמיתת אהרן שהיא לשבירת הלוחות להשוואה בין "נתנה ראש" שהיא לעשיית העגל). ובפרט

Опасность большинства

То же самое можно сказать о дне, когда Гилель сидел покорно перед Шамаем. Сам факт того, что в тот день были приняты постановления школы Шама, не был проблемой. Гилель уступил Шамаю и не встал к нему в оппозицию, и это соответствовало Закону.

Проблема здесь заключалась в том, что это могло создать предпосылки для вынесения решений в пользу школы Шама и в будущем, вопреки правилу, что “школа Шама против школы Гилеля [мнение первых не берется за основное в]. Мишне.”

Известно, что Шамай был отражением атрибута Б-жественной строгости, в то время как Гилель — атрибута доброты. Вот почему школа Шама обычно выносила строгие решения, а Гилеля — снисходительные.

Гилель доходил до уровня каждого человека и проявлял к нему доброту. На каком бы уровне ни находился еврей, он считал, что должен прийти туда и принести доброту, как сказано: “Воспитывай юношу согласно пути его”, и тогда “даже когда он состарится, не отступит от него”. Именно поведение Гилеля поддерживает мир, потому что он проявляет доброту. Шамай, напротив, действовал движимый атрибутом Истины, что делало его более строгим. Такое поведение не может поддерживать мир.

ומעין זה יש לומר אודות היום שבו "היה הלל כפוף ויושב לפני שמאי": עצם זה שבאותה שעה גזרו כדעת שמאי, אינו דבר "קשה" כל כך, שהרי סוף סוף "שתיק ליה הלל לשמאי"¹⁹ ו"לא עמד במחלוקתו"²⁰, היינו שענין זה היה בהתאם להלכה²¹.

ועיקר ה"קושי" שבזה הוא בכך שהדבר היה עלול לגרום שגם לאחר מכן יפסקו ההלכות כבית שמאי, היפך כללי ההלכה שנקבעו לדורות, ש"בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה"²².

ידוע²³ ששמאי שרשו ממדת הגבורה - דין, והלל שרשו ממדת החסד - רחמים, ולכן בדרך כלל בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא.

עניינו של הלל היה, שהוא היה יורד לדרגת כל אחד ואחד באופן של חסד. באיזה מצב שיהודי לא ימצא בו, הסתכל עליו הלל באופן של חסד. כי הלל חשב שצריך לרדת לדרגה של כל יהודי, וגם לשם להמשיך חסד, עד לאופן של "חנוך לנער על פי דרכו" ואז "גם כי יזקין לא יסור ממנה". ומזה מובן שדווקא על ידי ההנהגה של הלל יש קיום לעולם, כי הוא נוהג באופן של חסד.

19. לישון הגמ' שבת טו, א.
20. פרש"י שבת שם ד"ה הא שתיק. וראה תוס' הג"ל הערה 17 [בשיחה].
21. ועד"ז לפי התוספתא והירושלמי שם דאיתו היום קאי על היום שגזרו את
ה"ח דבר (וראה הנסמך בהערה 17) [בשיחה] "נמנו ורבו ב"ש על ב"ה" (משנה שם
ג, ב. תוספתא שם. וראה פיה"מ להרמב"ם שבת שם "ולא נשאר באותו הדור מי
נד, סע"א ואילך. שיר השירים מו, ב ואילך. ובכ"מ.
22. ברכות לו, ב. וש"נ.
23. ראה זהר ח"ג (רע"א מהימנא) רמז, א. אגרת הקודש סי"ג. לקוטי תורה קרח

19. לישון הגמ' שבת טו, א.
20. פרש"י שבת שם ד"ה הא שתיק. וראה תוס' הג"ל הערה 17 [בשיחה].
21. ועד"ז לפי התוספתא והירושלמי שם דאיתו היום קאי על היום שגזרו את
ה"ח דבר (וראה הנסמך בהערה 17) [בשיחה] "נמנו ורבו ב"ש על ב"ה" (משנה שם
ג, ב. תוספתא שם. וראה פיה"מ להרמב"ם שבת שם "ולא נשאר באותו הדור מי

Однако перевод Торы на греческий язык или день, когда Гилель сидел покорно перед Шамаем, на практике не принесли отрицательного эффекта. В этом смысле данные события отличаются от дня создания золотого тельца.

Более того, можно утверждать, что этот греческий перевод Торы, выполненный семьдесятю двумя мудрецами для Птолемея, и сделанные в нем корректировки — начиная с перевода “Б-г создал мир в начале”, а не буквально “Вначале создания Б-гом” — принесли народам представление о единстве Творца.

Аналогично этому, когда Гилель сидел покорно перед Шамаем, как один из его учеников, это не только не привело к тому, что закон был принят в пользу Шама в целом, но даже в некоторой степени стало сдерживать Шама. Возможно, по этой причине мы находим несколько случаев, когда школа Шама проявляет в законодательстве мягкость.

מה שאין כן לפי הנהגתו של שמאי, שהיא מידת האמת, שלכן הוא מחמיר, מצד זה אין קיום לעולם. (הנחה בלתי מוגה). אבל בפועל לא נגרם כל ענין הפכי כתוצאה מתרגום התורה ליוונית ומן ה"יום שהיה הלל כפוף ויושב לפני שמאי" (ובכך שונים הדברים מיום עשיית העגל).

ויש לומר יתירה מזו: ... כאשר תרגמו ע"ב הזקנים את התורה לתלמי המלך, ושינו בה כמה וכמה דברים, החל מהשינוי "אלקים ברא בראשית" במקום "בראשית ברא אלקים" - אזי... אחדות ה' כפי שנאמרה בתורה ירדה ונמשכה גם לאומות העולם.

ועל דרך זה יש לומר בנוגע ל"אותו היום שהיה הלל כפוף ויושב לפני שמאי כאחד מן התלמידים" - שלא זו בלבד שהדבר לא גרם שתיקבע הלכה כבית שמאי לדורות, הנה עוד זאת, הדבר פעל²⁴ גם בבית שמאי ענין של כפיה וביטול. ויש לומר שמטעם זה מצינו כמה מקומות²⁵ שבהם בית שמאי הולכים לקולא²⁶.

25. עדיות פ"ד ה"ה ועוד. - באגרת הקודש שם שהוא מצד התכללות המדות, ואולי זה שייך לענין הנ"ל. וצ"ע.
26. ולהעיר דלעתיד לבוא הלכה כב"ש - ראה לקוטי תורה קרח שם. וש"נ. ואולי גם זה שייך להנ"ל. עיי"ש בלקוטי תורה.

24. ולהעיר מהפירוש באוצר הגאונים שבת שם: והוצרך הלל להמאריך את נפשו ולכפוף את עצמו כדי שיצאו הדברים ולא יוכל שמאי להמנע מלהשיב כו' ונראה כי בטלו דבריו. עיי"ש. ולפירוש זה נמצא שפעל גם במחלוקת זו גופא.

В. Распространение хасидского учения

Ответ Машиаха Баал Шем Тову

ПЕРВОИСТОЧНИК 6 «Бен Порат Йосеф», рабби Яков Йосеф из Полонного

“Я поднимался с уровня на уровень, пока не достиг чертога Машиаха, где он изучал Тору со всеми мудрецами Мишны, праведниками и с семьей “пастырями”. И увидел там великую радость и не знал ее причины. Я подумал, что, возможно, они радуются моему уходу из этого мира, но позже сообщили мне, что я не ушел; они получали большое удовольствие от того факта, что я раскрывал их учение внизу. Однако я до сих пор не понимаю причины этой радости.”

“Я спросил Машиаха: “Когда придет господин?” и он ответил мне: “Это будет знаком: когда твое учение распространится и раскроется в мире, когда разольются твои источники наружу — то, чему я тебя научил, и то, что ты постиг, тогда также смогут раскрыть и вознесутся, как ты, тогда негативные духовные силы будут аннулированы, — и это будет время благоволения и спасения Свыше.”

И я изумился этому, и была у меня великая скорбь из-за столь долгого времени — когда же это, возможно ли, наконец, будет.

עליתי מדרגה אחר מדרגה, עד שנגנסתי להיכל משיח, ששם לומד משיח תורה עם כל התנאים והצדיקים וגם עם שכנה רועים. ושם ראיתי שמחה גדולה עד מאוד, ואני יודע לשמחה זו מה הוא עושה, והייתי סובר שהשמחה זו חס ושלום על פטירתי מהעולם הזה, והודיעו לי אחר כך שאני נפטר צדין, כי הנאה להם למעלה בשאני מיוחד יחודים למטה על ידי תורותיהם הקדושה, אבל מהות השמחה אינו יודע עד היום הזה.

ושאלתי את פי משיח: אימת אתי מר? והשיב לי: בזאת תדע, בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם, ויפצו מעינתך חוצה מה שלמדתי אותך והשגתך, ויוכלו גם הם לעשות יחודים ועליות כמוך, ואז יכלו כל הקלפות ויהיה עת רצון וישועה.

ותמהתי על זה והיה לי צער גדול באריכות הזמן כל כך מתי זה אפשר להיות.

Ребе

Хасиды плакали

Рассказывают, что когда была озвучена мысль о том, что учения хасидизма нужно распространять повсюду и среди всех людей, хасиды плакали. С одной стороны, распространение хасидизма приведет Машиаха, а с другой — это великие тайны хасидизма неминуемо будут раскрыты массам.

Точно так же, когда мой предшественник, Ребе Раяц, начал публикацию переводов хасидского учения на разных языках, были те, кто протестовал: “Как можно брать глубочайшие тайны Торы и переводить их на иностранные языки, тем самым давая возможность каждому их понять, да ещё и публиковать в газетах, делая их предметом всеобщего достояния!”

Опасные предпосылки

Данное выше объяснение относится и к нашему случаю.

Распространение хасидизма действительно является тяжелой и рискованной задачей, и именно поэтому хасиды плакали. Однако результат был чрезвычайно успешным, приведшим к великому духовному подъему.

То же самое применимо и к работе над переводами хасидских текстов, которую возглавил Ребе. Это был рискованный по тем временам шаг, потому что переводы предоставляли

ישנו סיפור, שכאשר התחדש הרעיון של “יפוצו מעיינותיך חוצה” - הפצת מעיינות החסידות לכולם - בכו החסידים, משום שמצד אחד ההפצה היא שתביא את המשיח, אך מצד שני, סודות החסידות צריכים להתגלות בראש כל חצות...

ועל דרך זה, כאשר חותני, כבוד קדושת אדמו”ר הריי”ץ החל לתרגם את תורת חב”ד לשפות שונות, היו כאלו שבאו בטענות, הייתכן שלוקחים את סודות התורה, ועד לסודות הכמוסים ביותר, ומתרגמים אותם לשפות שונות כדי שכל אחד יוכל להבין זאת, ומפיצים זאת, מדפיסים בעיתונים עד שזה מופץ בראש כל חצות!?

על פי המבואר, ניתן להבין זאת גם בעניינינו:

אכן הענין של יפוצו מעיינותיך חוצה הוא ניסיון קשה ולכן החסידים בכו. אך לפועל ראו שזה הצליח, בממדים הגדולים ביותר, ומזה הגיע עילוי בקדושה.

ועל דרך זה, בנוגע לתרגום תורת החסידות על ידי חותני, הרבי הריי”ץ, שאכן לכתחילה היה בזה ניסיון קשה, משום שזה יכול היה לגרום שאפילו אנשים שהם

דоступ к текстам даже тем, кто находится в "отдалении". Но мы видим, что успех в итоге достигнут.

Урок, который можно извлечь отсюда, заключается в том, что необходимо заниматься распространением хасидизма даже среди тех, кто кажется от этого далеким. Нужно смотреть на таких людей так, как в свое время это делал Аарон, видя хороший потенциал, который заложен в людях. Следует распространять хасидизм на том языке, на котором все говорят, и это вскоре приведет к приходу Машиаха.

משיחת שבת פרשת וארא, ה'תש"מ
לקוטי שיחות חלק כ"ד, עמ' 2 והלאה
תורגם על ידי 'אוצר ליקוטי שיחות',
ונוספו בו השלמות מ"שיחות קודש",
הנחה בלתי מוגה, בתרגום המערכת.

ב"חוצה" יוכלו לקבל גישה לזה,
אך לפועל ראו שזה הצליח.

ההוראה מכך היא: יש להתעסק
בהפצת המעיינות עד ל'חוצה'
ממש, אפילו ליהודי שבחיצוניות
נראה נפרד, צריך להסתכל
עליו כמו שאהרן הסתכל על
היהודים בזמנו ולראות בהם את
הפוטנציאל הטוב שבהם, ולכן
צריך להפיץ את המעיינות לכל
אחד בשפתו, ועל ידי זה יבוא
משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(כל השיחה המובאת בחלק ג' היא
מהנחה בלתי מוגה)